



Sørge for en overgang fra sosialistisk til ikke-sosialistisk side i politikken

Taler

Jan P. Syse

Dato

13 april 1988

Sted

Høyres Hus, Oslo

Omstendigheter

Høyres sentralstyremøte

1 "Jeg deler heller ikke min optimisme" heter det i Johan Galtungs selvinnsiktslov. Den som vet litt om Johan Galtung, må erkjenne at dette er en av hans bedre analyser.

5 Jeg vet ikke hva man føler i AP's hovedkvarter, vel 1 år før valget. Det sprutes ut optimisme fra generalene, ja, Einar Førde hadde aldri opplevd en mer inspirerende meningsmåling enn når partiet for første gang lå under 30 pst. Da Høyre neste gang på samme meningsmåling passerte AP, var tydeligvis inspirasjonen kommet på et slikt nivå, at herr Førde ble målløs. Og det skal mye
10 til.

Arbeiderbladet refererte for en kort tid tilbake en meningsmåling, hvor man konkluderte at folket mente en A-regjeringen var best til å løse de økonomiske problemer. For alle andre alternativer fikk mindre oppslutning. Men det var
15 ikke underlig! For mens man på "venstresiden" bare hadde ett regjeringalternativ, hadde man på borgerlig side tre alternativer å velge mellom, som innbyrdes konkurrerte. Ser man resultatet slik det må forstås, mente vel 45 pst at en form for borgerlig regjering var best til å løse de økonomiske utfordringer, mens ca 29 pst mente en AP-regjering var best. Og selv 22 pst av
20 AP's egne velgere mente en annen regjering enn den nåværende var best ...

Så derfor: I de lukkede kamre på Youngstorget hersker det nok en Galtungs selverkjennelse.

25 Men vi i Høyre skal også være realister. Det er i september 1989 vi skal vinne et solid borgerlig flertall, ikke på meningsmålinger i mars 88.

Utviklingen i økonomien har så menn understreket behovet for en annen økonomisk politikk, som en Høyre-ledet regjering kunne fått til. Men ansvaret for uheldig utvikling i økonomien og på andre områder, veier tyngst på partier som fortsetter å støtte Regjeringens forslag.

Landsmøtet innebar en betydelig avklaring av den politiske situasjon, og utviklingen etterpå har bygget oppunder dette. Det er slutt på massemedias, og visse partiers, stadige pågang om Høyre skal vende seg den ene eller annen vei, mot mellompartiene eller Frp. Vi har fått ro i om vår linje i mediabildet, fordi vi fikk gjennomslag og aksept for den linje vårt landsmøte foreskrev: Høyre som Alternativet, og kravet om tilslutning til en borgerlig politikk fra andre partier som grunnlag for et bredere, borgerlig alternativ.

40

Nå må vi systematisk bygge en ny, og videre plattform.

Denne plattform må baseres på partier som representerer - og vil representere - et alternativ. I juni i fjor sto Høyre og Krf sammen. Ved behandlingen av lønnsloven i går delte vi også vesentlige synspunkter. Jeg føler at disse to partier bærer det fremste ansvaret for å utvikle et borgerlig alternativ. Det er her kraftsentrumet for utviklingen av borgerlig politikk vil, og må, ligge.

Men la meg straks tilføye:

- Et målbevisst utvikling av dette kraftsentrum mot neste valg, må absolutt ikke innvikles i snubletråder som "timeplaner", "høstjakt" eller lignende. Der står jeg steilt fast på den linje landsmøtet trakk opp.

For vi må ikke glemme at situasjonen på Stortinget vil være den samme frem til september 1989. Den aller første betingelse for å få til en ny borgerlig regjering er at ikkesosialistiske partier å opptre som Arbeiderparti-regjeringens støtteparti i Stortinget. Og selvom Senterpartiet skulle vende tilbake til samarbeidet med Høyre og Kristelig Folkeparti, foreligger det allikevel ikke noe trygt grunnlag for en borgerlig regjering. Dette trygge grunnlag får vi først når de to personer på ytre fløy og de to på Senterpartiets venstre fløy støtter opp om en borgerlig regjering. Og tre av de fire må stemme sammen hver gang det kniper i Stortinget!

Dette er den faktiske situasjonen alle Høyre-venner nå og i tiden fremover må

ha for øye. Derfor er det avgjørende for en stabil borgerlig styring i Norge at det blir et solid borgerlig flertall ved neste års stortingsvalg.

Derfor skal vi fremover utvirke og markere vår vilje til å representere et
70 alternativ til AP-regjeringen og som dermed også stiller andre ikke-sosialistiske
partier overfor det valg å støtte Regjeringen eller det borgerlige alternativ. Vi har
de to siste uker fått klare reaksjoner fra fremstående ledere i Krf som signaliserer
både en større vilje til å føre en konsekvent borgerlig økonomisk politikk og en
vilje til å være med i det kraftsentrum på borgerlig side som må representere
75 alternativet ved valget i 1989.

I alle sentrale saker skal vi fremover systematisk fremstille våre alternativer på
borgerlig side. Vi skal bruke tiden til å presentere vårt alternativ best mulig, som
et sammenhengende og gjennomtenkt alternativ til Regjeringens politikk. Vi vil
80 føre en vekstfremmende politikk - altfor få, også i egne rekker, er klar over at
veksten i Norge er stoppet opp! Nå må det pusterom lønnsloven skaper,
utnyttes til siste trevl til en bred omlegging av den økonomiske politikken. Vi
må skape rom for at ressurser kan overføres til valutaskapende næringer, og det
gjør vi bare ved å frigjøre ressurser som idag er bundet i skjermet sektor. Vi må
85 derfor inn på den innstrammingslinje i offentlige utgifter som vi gjennom lang
tid har stått for.

Den hovedoppgave som må overskygge alt annet blir nå å sørge for en overgang
fra sosialistisk til ikke-sosialistisk side i politikken. Målet er klart: en
90 handlekraftig borgerlig regjering etter neste valg som kan føre borgerlig politikk.

Norsk økonomi må utvikle seg på en bredere basis. Det har vært sagt meget om
at vår fremtid ligger i såkalt "kunnskapsintensive næringer". Vel, intet ville være
95 bedre enn det. Men da må forutsetningene for det være til stede: Vi må tjene
penger på det, i skarp internasjonal konkurranse. Og er vi idag sikker på en ting,
er det at vårt skolevesen fra A til A ikke holder mål til å utvikle Norge til en tet-
nasjon på dette område. Og mulighetene svekkes ytterligere dersom vi ikke
evner å utnytte internasjonal integrasjon til teknologiimport på en bedre måte
100 enn i dag. Vi må oppruste hele vårt utdanningssystem, JA, men gevinsten av det
får vi mange år frem i tiden.

Norge skal leve av det vi kan leve av. Dersom prosessindustri lønner seg i Norge,

105 må vi glemme at vi blir skitne på fingrene. Vi skaper verdier! Det mest raffinerte underkudd i en high-tech-bedrift bidrar ikke til å rette opp utenriksøkonomien.

Vi må også lære oss til å se utenfor landets grenser når store strategiske
110 beslutninger skal gjøres.

Fra Høyres side mener vi det nå er påkrevet at Regjeringen legger frem en samlet nasjonal gass-strategi. Behovet for en slik avdekkes mer dag for dag.

115 Generaldirektør Torvild Aakvaag i Norsk Hydro sa i et intervju nylig om gassen muligheter:

"Vi står idag overfor en situasjon som ikke er ulik den nasjonen sto overfor i begynnelsen av dette århundre. Vi hadde avdekket vannkraftressursene som
120 dannet grunnlag for utbygging av den første kraftintensive industri og som igjen ga støtet til den elektrotekniske industri. Den har vært lokomotivet i landets industrielle utvikling gjennom hele dette århundre."

Det er et slikt lokomotiv vi igjen har utenfor vår "stuedør"!

125 Nå må det tenkes og handles, og legges frem en nasjonal gassplan. Jeg skal referere tre forhold som gjør dette særlig nødvendig:

1. Nordisk energibalanse

130 Utenfor norskekysten ligger store mengder gass, med hundreårsperspektivet over seg. Det er i dag manglende etterspørsel som begrenser utnyttelsen.

Men i Sverige skal kjernekraften nedbygges og landet har store energibehov fremover. Finland er også avhengig av mer energi, og har valget mellom
135 egenprodusert kraft, import av gass fra Sovjet eller el-import fra Norge.

Norge med ressursene - Sverige og Finland med store behov i årtier fremover: Dette er en sak for det nordiske samarbeidet - en nordisk ressurspolitikk, og et
140 nordisk industri- og energipolitisk løft. Og det gjør ikke saken dårligere at den kan bidra til å rette opp vår utenriksøkonomi!

De kommersielle forhandlinger er i gang med Sverige. Men her må ikke
145 regjeringen sitte passiv i tiden som kommer, man må se hvilke nordiske
stordriftsfordeler og hvilken nordisk infrastruktur på energisiden, som alle land
kan dra nytte av, man her kan stå overfor.

2. Gass som ressurs i re-industrialiseringsprosessen i Norge

150 Det annet store perspektiv ved gass - er gass som bidrag til reindustrialiseringen
av Norge. Vi kan ikke, og må ikke, sette oss i en stilling hvor norsk industri
stilles overfor dårligere rammevilkår ved kjøp av gass som råstoff enn industrien
i Europa som kjøper norsk gass. Da skaffer vi oss bare en ny utflaggingsnæring -
155 og det trenger vi absolutt ikke slik vår handelsbalanse ser ut. Men jeg vil også
understreke, her må det heller ikke skje former for subsidiering.

Vi står ikke i et valg mellom storindustri, prosessindustri eller
høyteknologiindustri. Det er et spørsmål om både og. Og høyteknologi utvikles
160 også i en fruktbar symbiose med storindustrien, i tilknytning til
vannkraftutbygging, prosessindustri, oljevirkosomhet osv.

Energi har gitt Norge naturlig forutsetninger for prosessindustri tidligere. Det
må vi legge til rette for at den fortsatt skal gjøre. Den industrielle basis gir selve
165 forutsetningen for knoppskytinger og fremvekst av kunnskapsintensive
høyteknologibedrifter. Men vi kan ikke starte med toppskuddene!

Derfor: Det annet store perspektiv ved våre gassressurser, at vi utnytter dem til
en utvidelse og fornyelse av vår grunnlagsindustri, som bidrag til ny vekst både
170 der og i norsk økonomi. Derfor må dette perspektiv raskest mulig settes inn i en
større ramme, i en nasjonal gass-strategi.

3. Gass - miljøvennlig som erstatning for tungolje

175 Det tredje perspektiv er gass som miljøfaktor, som et bidrag til å redusere
forurensning og miljøødeleggelser i Norge. I dag brukes svært mye tung
fyringsolje med høyt svovelinnhold som energikilde bl.a. i industrien. Dette er
en svært alvorlig forurensningskilde. Svovelutslipp er en av de miljøødeleggende
gifter hvor noe må gjøres, og hvor vi allerede har satt oss klare mål.

180

Men la oss gå lenger: La oss se på hvor raskt vi kan erstatte mesteparten av

185 tungoljefyringen med gass, for gass slipper ut langt mindre forurensning. La oss
få tallene på bordet, og la oss sette oss klare mål: Innen et visst tidspunkt skal 80-
90 pst av svovelutslippene fra tungoljefyring være fjernet i Norge. Kostnadene
ved å gå over fra oljefyring til gassfyring er i de fleste tilfeller moderate.

For miljøproblemene må vi ta alvorlig. Og i en nasjonal gassstrategi hører dette
perspektivet absolutt med.

190

Dette er tre tungtveiende grunner for at Regjeringen så raskt den evner må legge
frem for Stortinget en nasjonal gassstrategi. Det vil også være av stor viktighet
for beslutninger om den videre utbygging utenfor vår kyst, og for næringslivet
på fastlandet som både må se hen til de muligheter utbyggingen direkte gir, og
195 de muligheter som utnyttelse av gass gir.

Finnmarks situasjon har kommet svært i søkelyset de siste måneder, også fordi
fiskeriministeren til slutt tok en tur dit opp, og fant det verre enn han trodde.
Det er "svart hav" som er et av problemene.

200

Vi har jo hatt meget glede av Einar Førdes utsagn om at det å vedta
rentenedsettelse var som å vedta at silda skulle vende tilbake til Vestlandet. Nå
møter den samme maktesløshet i Finnmark.

205 Men det er mye som kunne vært annerledes. Vi har fått eksempler på hvor
stivbeint regelverket er, når russiske båter med fangst ikke automatisk kan gå inn
til fiskeforedlingsanlegg i Finnmark, men må søke hver gang. Slikt skaper ikke
optimisme, eller tro på at man forstår Finnmarks situasjon.

210 Jeg tror ikke at "fikse pakker" med en masse klatt-tiltak, flere statssekretærutvalg,
eller flere utredninger nå nødvendigvis er det beste nå lenger. Høyre har
gjennom flere år foreslått ett hovedtiltak: Kraftig redusert personskatt.

Vi vet at det virker; Se på Svalbard. Og ikke minst: Det er det tiltaket
215 Finnmarkingene selv mener virker. Men AP er ikke villig til å akseptere
skattepolitikk som drivkraft i en ny utvikling.

I Finnmark har det vært en "Folkeaksjon" for kraftig redusert skatt, og denne har
fått formidabel tilslutning. Nå må Regjeringen handle, før Finnmark blir
220 alvorlig svekket gjennom fraflytting. Og Regjeringen trenger ikke flere

utredninger: I det øyeblikk den legger frem forslag i Stortinget om personrettede tiltak, skattetiltak, garanterer vi flertall. Hermed har Regjeringen fått utfordringen. Nå får vi se om viljen er til stede for å gjøre noe, raskt. Og ikke-handling vil bli merket, særlig i Finnmark.

Både ved valgene i 1983 og 1985 var "kriser" i helsevesenet mektige og farlig våpen i et maktvrig Arbeiderpartis hender. I dag sitter partiet selv med ansvaret. Finnes det overhode noe som tyder på at problemene og "krisene" er blitt mindre, eller køene kortere?

Nei, - den eneste, men meget markante forskjell er at Høyre i motsetning til den daværende opposisjon aldri har falt for fristelsen til å utnytte helseproblemer i et partitaktisk spill. Vi setter pasientenes beste i fokus - da er vi villig til pragmatiske, og praktiske løsninger, som gir resultater. Dette hadde vi håpet var likt også fra den andre siden.

Vi må innse at vi vil ha nær uløselige utfordringer i helsesektoren fremover. Fremveksten av nye infeksjonssykdommer, den økende gjennomsnittslevealder, og utviklingen av nye og bedre undersøkelses- og behandlingsmetoder, vil automatisk øke etterspørselen etter helsetjenester, og langt raskere enn noen vil være istand til å dekke dem.

Men derfor er det også viktigere enn noen gang at det føres en politikk som igjen gir grunnlag for vekst, økt verdiskapning. Få synes å innrette seg etter det, men den økonomiske veksten i Norge er stoppet opp. Vi står stille for annet år på rad, ja, i år kan det bli et fall i verdiskapningen på 0,4 pst. Uten en sikker økonomisk "bunnplanke" vil vi ikke makte å opprettholde dagens velferdssamfunn, og være ute av stand til å dekke nye utfordringer, eller holde det kvalitetsnivå vi ønsker innenfor helsevesenet.

Men penger er likevel ikke det eneste svaret på problemene.

Det er vel så mye et spørsmål om omorganisering og bedring av ressursbruken i helsesektoren. Norsk helsepersonell er i ypperste klasse. Vi opplever likevel at strukturelle forhold i helseinstitusjonene, profesjonsmotsetninger og svake administrative og økonomiske styrings- og kontrollmekanismer ikke tillater den beste utnyttelse av den meget verdifulle ressurs vi har i vårt velutdannede og motiverte helsepersonell.

Høyre vil gripe fatt i dette. Vi må se på organisasjons- og finansieringsformene for helseinstitusjonene, og vurdere rammebetingelser og regelverk, slik at styrer og administrasjon får den myndighet og fleksibilitet som kan føre til at ressursene utnyttes bedre enn i dag.

Og vi tåler konkurranse, mellom offentlige institusjoner, og mellom disse og private tilbud, private klinikker. Disse må få vokse frem, hvis det er økonomisk grunnlag for det, som et verdifullt supplement til offentlige tilbud. Private tilbud er aldri ment å være en erstatning for et godt utbygget helsevesen. Men skal vi evne å prioritere, må vi innse at det allerede er et "marked" for helsetilbud som er større enn det offentlige kan dekke, eller bør dekke. Konkurranse vil virke gjensidig stimulerende på effektivitet og ressursutnyttelse. Og: Nå må vi sette pasientene først!

Den nylig fremlagte Nasjonal Helseplan er i stor grad beskrivende og reflekterende. Men den mangler kanskje en viss vilje og handlekraft. Og den er et angrep på privatpraktiserende helsepersonell, og innebærer i realiteten et forbud mot privatfinansierte helsetjenester som et supplement til de offentlige. Dette er vi uenig i. Nei til privatpraktiserende leger - med og uten avtale - betyr lengre køer.

Nå må det på flere områder handling til, og handlingen må bl.a. komme langs disse linjer:

1. større effektivitet i helsesektoren gjennom bruk av informasjonsteknologi, bedre utnyttelse av personell og utstyr, introduksjon av moderne økonomistyringssystemer og større fullmakter til profesjonelt sammensatte styrer for helseinstitusjonene.

2. Klarere prioriteringer mellom helsetilbudene og finansierings- og styringsformer som tillater sentrale helsemyndigheter maksimal utnyttelse av institusjonenes kapasitet og kompetanse på tvers av fylkes- og regiongrenser for å dekke behovene.

3. Styrket ressurstilgang i årene fremover slik at man foretar investeringer som en modernisering og effektivisering krever.

300 4. Større vekt på det forebyggende helsearbeidet.

Høyres alternativ til den sosialistiske kollektive reguleringsfilosofi kan oppsummeres slik: Valgfrihet, Velferd og Vern om eiendomsretten. Vern om miljøet blir også stadig viktigere. Disse verdier må også beskyttes mot overgrep
305 fra enkeltindivider uten tilstrekkelig respekt for andres person og eiendom. Hva hjelper det om Høyre bruker all sin kraft på å fremme disse verdiene, dersom de trampes på og ødelegges i "hverdagen"? Hva hjelper det med økte pensjoner eller sosiale ydelser om eldre mennesker ikke våger seg utendørs av frykt for å bli utsatt for pøbelopptreden og trakasserier, og kanskje også leve i frykt innendørs?

310

Høyre er et parti for lov og orden, for trygghet. Et effektivt politi og justisvesen er nødvendig for å beskytte de verdier Høyre setter høyest. Det dreier seg her om en sentral og ubestridt statsoppgave. Uten trygghet blir det heller ingen velferd.
315 Trygghet mot kriminalitet er velferd av høyeste rang.

Det varmer derfor et Høyre-hjerte når justisminister Helen Bøsterud nå tar avstand fra sitt eget partis Kriminalmelding og i foredrag tar til orde for en prinsipiell nyorientering i den kriminalpolitiske tenkning. For det er
320 kriminalitetens ofre som må komme mer i forgrunnen, og troen på det personlige ansvar er nødvendig for at vårt samfunn skal fungere.

Men det er ikke nok å tenke. Det må også handles. Sist høst ville ikke AP være med på 40 nye hårdt tiltrengte stillinger i politi- og lensmannsetat.

325

Det uansvarlige er å unnlate å skjerpe vår beredskap overfor kriminalitetsondet, med de lidelser og enorme omkostninger det påfører den enkelte og samfunnet. Vi trenger en plan for styrking av politiet og rettshåndhevelsen. Penger er ikke nok, selv om også det er nødvendig. Fortsatt sliter vi f.eks. med den betydelige
330 nedbygging av tallet på fengselsplasser som Apregjeringen gjennomførte i tiden frem til 1981. Riktignok ble denne trenden snudd etter at regjeringen Willoch overtok, men fortsatt gjenstår mye.

Høyre har nå nedsatt et utvalg til å se nærmere på vår kriminalpolitikk, på
335 hvordan den kan gjøres bedre og mer effektiv, på hvordan vi kan få mest mulig trygghet mot kriminalitet for hver krone som settes inn. Det er på tide å revurdere grunnlaget for mye av vår kriminalpolitiske tenkning. Tendensen til å

340 skyve ansvar over på samfunnet har vært til stor skade. Det har bidratt til å
rettferdiggjøre eller unnskyldte vold og pøbelgjerninger på en måte som har
svekket motforestillingene mot kriminalitet. Det har også gått utover de
moralske normene. Den tapende part er de titusener av uskyldige ofre. Men
tapere er også de mange unge som har havnet på forbryterbanen med budskapet
345 om at det egentlig ikke er deres egen skyld. Et mildt straffereaksjonssystem har
forsterket dette og gjort vondt verre. Personlig ansvar må igjen danne basis i
kriminalitetspolitikken.

Mange spørsmål vil bli vurdert av det utvalg som nå er nedsatt. Samtidig
inviteres hele partiet til å ta del i debatten om den "kriminalpolitiske
350 opprustning" som vårt samfunn nå trenger.

Innvandrings- og asylpolitikken er bedre tjent med dialog enn strid, for Norge
som et velutviklet kultursamfunn. Vi har behov for en bred politisk
oppslutning om hovedlinjene i vår innvandrings- og asylpolitikk. Etter et års
355 forsinkelse fikk Stortinget siste fredag før påske omsider Regjeringens
stortingsmelding om innvandringspolitikken. Denne melding vil nå bli
behandlet i Stortinget sammen med forslaget til ny utlendingslov.

Høyre er innstilt på et konstruktivt samarbeid med regjeringspartiet i disse
360 spørsmål. Det må ikke herske noen tvil om at vi vedstår oss våre internasjonale
forpliktelser til å gi asyl til mennesker som er forfulgt. Vi har ingen rett til å
sende et menneske i nød tilbake til en politisk slaveleir eller det som verre er. Vi
må ikke under press av skiftende politiske stormkast kaste vrak på vår
humanisme.

365 Men det må være reelle flyktninger.

Norge ikke kan løse verdens flyktninge- og utvandringsproblem ved å la alle som
ønsker det få bosette seg her. Med de store folkevandringer vi har i verden må
370 innvandringen til Norge være begrenset og kontrollert.

Men regjeringen må ta sin del av ansvaret for den eksplosjonsartede økning i
tallet på asylsøkere som er kommet til Norge etter regjeringsskiftet. Det var
nemlig da man mistet kontrollen. Fra Arbeiderpartiets side ble det den gang gitt
375 signaler som kunne oppfattes som varsel om en mer liberal politikk på dette
område. En må anta at dette, sammen med en tilstramning i asylpolitikken i

380 visse andre land, bidro til en større tilstrømning til Norge. Resultatet er at det nå kommer flere asylsøkere til Norge, relativt sett, enn til noe annet europeisk land, unntatt Sverige. Men Regjeringen reagerte meget langsomt når det gjaldt å møte dette problem.

385 Vi hadde en helt annen og bedre kontroll under Willochregjeringen på dette området. Det er en slik situasjon Høyre ønsker å gjenopprette.

Fra vår side mener vi politikken på dette området må utformes etter følgende retningslinjer:

390 - Vi må fortsatt praktisere innvandringsstopp i Norge, når det gjelder såkalt arbeidsinnvandring.

- Hvert år må vi være åpne for å ta imot et visst antall kvoteflytninger fra FN's flyktningeleire.

395 - I samarbeide med FNs Høykommissær bør Norge bidra til å bedre forholdene for asylsøkere som oppholder seg i 1. asylland og åpne for å ta imot et visst antall kvoteflyktninger herfra.

400 - Norge må følge internasjonale forpliktelser og gi asyl til mennesker som blir forfulgt. Men vi må sikre oss at retten til asyl ikke utnyttes til generell arbeidsinnvandring.

405 - Det aller viktigste tiltak er en vesentlig kortere saksbehandlingstid, for så snart som mulig å få skilt de reelle asylsøkere fra de andre. Behandlingstiden må forkortes dramatisk. Her kan Regjeringen påregne støtte for forslag om økt kapasitet.

410 - Det må føres en effektiv grensekontroll. Asylsøkere som ankommer fra et trygt oppholdssted i tredjeland, må sendes tilbake tid i påvente av at deres asylsøknad behandles.

- De asylsøkere som blir avvist, må bli behandlet på samme måte som andre som ønsker å innvandre til Norge, dvs. at de må omfattes av innvandringsstoppen for arbeidsinnvandring.

415

- Plassering på høyfjellshotell og andre tvilsomme "begunstigelser" har vært til større skade enn gagn for dem det gjelder. Det har også skapt økt uvilje i befolkningen. Vi må også stille krav til de som kommer hit som flyktninger og asylsøkere. De må få tilvist arbeidsoppgaver og lånemuligheter. Og det er nettopp en slik mulighet, en hjelp til selvhjelp, de aller fleste av dem ønsker. Det bør legges adskillig større arbeide i å kartlegge asylsøkernes utdannelse og yrkeserfaring slik at de fortest mulig kan komme i produktivt arbeide.

Oppmerksomheten bør i større grad enn hittil rettes mot den positive ressurs våre nye landsmenn utgjør, når de er kommet til landet og fått oppholdstillatelse. Jeg tror vi hittil på mange måter har gjort en grunnleggende feil. Vi har vært altfor opptatt av hva samfunnet skal tilby de som kommer til vårt land, hvilke rettigheter de skal ha, og mindre opptatt av hva de har å tilby det norske samfunn. Det må være en balanse mellom rettigheter og plikter.

Nordisk Råds sesjon i Oslo i begynnelsen av mars bar preg av at det på tvers av tradisjonelle partiskiller, nå vokser frem en stadig sterkere Europainteresse i Norden. Stortinget hadde ikke opplevd en så intens Europa-debatt siden 1972. Etter min oppfatning har våre naboer, spesielt Sverige, en mer dynamisk og konstruktiv holdning til den prosess som finner sted i Europa - både i og utenfor EF. Selvsagt legger nøytralitetsprinsippet klare begrensninger, men våre venner i øst har vist en imponerende dyktighet i å tilpasse seg integrasjonsprosessene i Europa. Dette må vi ta lærdom av - uavhengig av standpunkt i EF-saken.

Det bør være Høyres oppgave å bringe den norske debatten inn i et konstruktivt spor med en analyse av hva vi står overfor, og hva de enkelte veivalg vil innebære. Skyttergravstriden fra 1972 må for all del ikke få gjenta seg. De som ønsker en slik type krig vil bli stående utenfor konstruktiv debatt. Det er åpenbart for de fleste at vi i tiden fremover vil stå overfor en ny virkelighet, som krever nye svar. Likevel føler jeg sterkt at hele landet må få langt bedre informasjon om realitetene i de samarbeidsprosesser som skyter fart i Europa - spesielt innenfor EF. Det er et annet Europa og EF enn i 1972. Ikke minst synes dette viktig å formidle overfor den ene million unge velgere som er kommet til siden folkeavstemningen om norsk medlemskap i 1972. Bedre kunnskap om integrasjonsprosessene i Europa er avgjørende for å heve kvaliteten på den norske Europa-debatt. Vår debatt om tilknytning til Europa må ikke reduseres til en negativ diskusjon, fokusert på trusler, om selvråderett og markedsadgang.

Høyre bør gå foran i en grundig og offensiv analyse av de europeiske samarbeidsbestrebelse vi er vitne til. Denne analysen og den generelle norske diskusjon om tilknytning til Europa må ha sitt fokus på de utfordringer og muligheter som følger av europeisk samarbeid - heller enn begrensninger og trusler. I alt for stor grad har skeptikerne fått prege debatten. Slagord må ikke sette premissene for den norsk Europa-debatt. Utgangspunktet for våre diskusjoner må være at de europeiske integrasjonsprosesser fortsetter mer eller mindre uavhengig av vår posisjon - og spørsmålet blir derfor hvordan vi best kan utnytte de muligheter og utfordringer denne utviklingen gir. Sverige er, som tidligere nevnt, et glimrende eksempel på hvordan "en på jakt etter muligheter"-holdning skaper spillerom og øker tilpasningsdyktigheten i forhold til den utvikling som finner sted på kontinentet.

Utviklingen av et indre marked er et dominerende element i EFbildet, men slett ikke det eneste. Det såkalte EPSamarbeidet er nå gitt en formell status og er blitt et utenrikspolitisk sentrum hvor sentrale spørsmål debatteres og informasjon utveksles. Det er nok å nevne Øst/Vest og Nord/Sør problematikken, sikkerhetspolitikk og regionale konflikter. Med basis i dagens tilknytningsform til EF kan ikke det utenrikspolitiske perspektiv bli fullt ut tilfredsstillende ivaretatt. I stadig flere internasjonale fora møter vi et EFEuropa som har snakket om sakene på forhånd. Det er nok å nevne KSSE-forhandlingene som i stor grad preges av rådslagninger mellom EF-gruppen og USA og enda viktigere at politiske og økonomiske sider ved sikkerhetspolitikken nå drøftes aktivt innenfor EPS-samarbeidet. Norges påvirkningsmulighet i internasjonale spørsmål reduseres. En kan vel si at vi opplever en slags marginalisering av Norge i europeisk politikk. Vi må ikke undervurdere en slik utvikling, og det bør mane til ettertanke at EF nå er blitt en organisasjon for nær sagt hele Vest-Europa, der Norge og Island er de eneste NATO-land som ikke er med.

Høyre er opptatt av miljøvern! Vi ser det også som en viktig oppgave å påvirke våre europeiske naboer til å ta miljøvernproblematikken enda mer på alvor - ikke minst fordi mye av forurensingen i Europa faller ned over Norge. Skeptikerne avviser norsk medlemskap i EF fordi EF ikke har de samme miljøkrav som i her i landet. Men hva slags argumentasjon er dette? Dersom Norge står utenfor de fora som diskuterer miljøvernsspørsmål i Europa - hvordan kan vi da påvirke EFs holdninger på dette felt? Igjen et område hvor det koster Norge dyrt "å sitte på

495 gangen".

Hva så med EFTAs rolle i de europeiske samarbeidsbestrebelse? I den norske Europa-debatt hører man av og til utsagn som:

500 "Norden er jo tunge i EFTA - og da er det kanskje ikke så farlig". Riktignok jobber EFTA nå mer sammen overfor EF enn i tidligere tider, men problemet er at EFTA ikke er et tungt organ - og dette er nettopp grunnen til at vi er tunge der. Videre kan EFTAs betydning raskt reduseres ytterligere; Østerrike kan melde seg inn i EF og Sverige har allerede foretatt flere disposisjoner for å
505 komme i en egen posisjon i forhold til EF. Hvis disse forsvinner - hva blir da igjen av EFTA? Vi må nå en gang for alle erkjenne at det ikke er innenfor EFTA fremtiden ligger.

Kilde

510 Journalist Jarle Skjørestads private arkiv.

Emner

Debatt, Høyre, Innledning, Partipolitikk

URI

515 <https://www.virksommeord.no/tale/sorge-for-en-overgang-fra-sosialistisk-til-ikke-sosialistisk-side-i-politikken>

520

525

530